

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران
گروه پاسخ به سؤالات سلامت عمومی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

عنوان:

کدام داروهای تزریقی برای کاهش وزن استفاده می‌شوند و هر یک چه ویژگی‌هایی دارند؟

نتیجه‌گیری:

داروهای تزریقی مختلفی برای درمان چاقی استفاده می‌شوند که یا از طریق تاثیر بر گیرنده‌های مربوط به اشتها و یا از طریق کاهش سرعت عملکرد دستگاه گوارش منجر به احساس سیری بیشتر شده و به کاهش وزن کمک می‌کنند. این داروها عموماً عوارض خفیفی دارند و اکثر آنها توسط سازمان غذا و داروی آمریکا تایید شده‌اند؛ اما استفاده از این داروها برای همه افراد مناسب نیست و می‌بایست صرفاً توسط پزشک متخصص تجویز گردد. ضمناً در کنار تزریق این داروها باید به اصلاح سبک زندگی از جمله ترویج رژیم غذایی سالم و افزایش فعالیت فیزیکی اهمیت داده شود.

متن بررسی:

داروهای تزریقی مختلفی برای کاهش وزن وجود دارد که هر یک ویژگی‌های خاص خود را دارند. این داروها شامل داروهای تجویزی پرکاربرد مانند ازمپیک^۱ یا ویگووی^۲ (سماگلوتاید^۳)، ساکسندا^۴ (لیراگلوتاید^۵ که در کشور ایران با نام‌های ویکیتاید^۶، ملیتاید^۷ و ماسیزا^۸ تولید می‌شود)، زپباند^۹ (تیریزپاتاید^{۱۰})، و بوتاکس معده^{۱۱} می‌شوند. اکثر این داروها (به استثنای بوتاکس معده) ابتدا برای کنترل قند خون در افراد مبتلا به دیابت تولید شدند اما چون علاوه بر این اثر، می‌توانند باعث کاهش اشتها و کاهش سرعت عملکرد دستگاه گوارش بشوند، برای درمان چاقی نیز استفاده می‌شوند (۱). در ادامه به شرح هر یک از این گروه داروها خواهیم پرداخت:

۱) ازمپیک و ویگووی (سماگلوتاید):

ازمپیک و ویگووی نام‌های تجاری دارویی هستند که حاوی ماده فعال سماگلوتاید می‌باشند. سماگلوتاید به عنوان آگونیست گیرنده‌های GLP-1 طبقه‌بندی می‌شود، به این معنی که مانند ماده‌ای به نام GLP-1 عمل می‌کند که کنترل کننده مصرف غذا و اشتها است و از همین طریق به کاهش اشتها کمک می‌کند. همچنین این دارو تخلیه معده را کند می‌کند، که خود باعث می‌شود احساس سیری بیشتر شود و به دنبال آن کالری مصرفی کاهش یابد. استفاده از سماگلوتاید در کنار تغییرات مثبت در سبک زندگی، مانند رژیم غذایی سالم (مصرف پروتئین بیشتر و چربی و قند کمتر) و ورزش توصیه می‌شود. سماگلوتاید به صورت زیرپوستی و هفته‌ای یک بار تزریق می‌شود و می‌تواند در مناطق دلخواهی مانند ران، اطراف ناف و بازو تزریق گردد (۲).

ازمیک و ویگووی هر دو توسط سازمان غذا و داروی آمریکا برای درمان دیابت نوع ۲ در بزرگسالان و کاهش خطر حوادث قلبی عروقی در افراد مبتلا به دیابت نوع ۲ و بیماری قلبی تایید شده است. اما با توجه به تاثیر این دارو در کاهش وزن، از این دارو برای کاهش وزن در افراد مبتلا به چاقی نیز استفاده می‌شود. شواهد مطالعات بالینی نشان می‌دهد که استفاده از این دارو می‌تواند علاوه بر کاهش وزن به بهبود عملکرد قلبی عروقی و کاهش فشار خون و کلسترول خون نیز کمک کند. عوارض جانبی شایع این داروها عمدتاً مرتبط با دستگاه گوارش است، مانند تهوع، استفراغ، اسهال، درد معده، نفخ و یبوست. این عوارض معمولاً شدید نیست و با مصرف برخی مواد غذایی حاوی فیبر و دارو قابل کنترل است (۳ و ۴).

۲) ساکسندا (لیراگلوتايد):

ساکسندا نیز یک داروی تزریقی با نام تجاری و آگونیست گیرنده‌های GLP-1 است (همانند سماگلوتايد). نام ماده فعال در ساکسندا لیراگلوتايد است که در کشور ایران با نام‌های تجاری ملیتايد، ماسيزا و ویکیتايد تولید میشود. ساکسندا برای مدیریت و کاهش وزن توسط سازمان غذا و داروی آمریکا (FDA) تأیید شده است و برای افراد مبتلا به چاقی مفرط و چاقی که دچار اختلالات پزشکی مرتبط با اضافه وزن باشند قابل استفاده است. این دارو نیز عملکرد مشابه سماگلوتايد دارد و از نظر عوارض نیز مشابه است؛ البته در برخی مطالعات حیوانی ارتباطی بین مصرف لیراگلوتايد و اختلالات غده تیروئید مشاهده شده است اما در مطالعات انسانی چنین ارتباطی کشف نشده؛ با این حال نیاز به مطالعات بیشتری در این زمینه وجود دارد (۵). علاوه بر این، یکی از عوارض ناشایع اما محتمل مصرف لیراگلوتايد بروز التهاب لوزالمعده (پانکراتیت^{۱۳}) می‌باشد (۶). تفاوت این دارو با سماگلوتايد این است که به جای هفته‌ای یک بار، باید به صورت روزانه تزریق گردد (۷).

۳) مونجارو و زیباوند (تیریزپاتید):

مونجارو و زیباوند داروهای تجویزی با نام تجاری هستند که حاوی ماده فعال تیریزپاتید می‌باشند. تیریزپاتید بر روی گیرنده‌های GIP و GLP-1 عمل می‌کند تا به کنترل اشتها و مصرف غذا کمک کند. همانند سماگلوتاید، تیریزپاتید می‌تواند هفته‌ای یک بار و به صورت زیرپوستی در ناحیه شکم، ران یا بالای بازو تزریق شود. این دارو در ایران با نام تجاری اسپارتینا تولید می‌شود. همانند سایر داروهای کاهش وزن، توصیه می‌شود در کنار استفاده از دارو به ایجاد تغییرات مثبت در سبک زندگی پرداخته شود. مصرف مونجارو و زیپباند هر دو برای بهبود کنترل قند خون در بزرگسالان مبتلا به دیابت نوع ۲ تأیید شده است و کاربرد ثانویه آنها به هدف کاهش وزن در افراد مبتلا به چاقی است. البته از زیپباند برای افراد مبتلا به آپنه انسدادی خواب نیز استفاده می‌شود (۸).

۱۴) بوتاکس معده:

در حال حاضر برای کاهش وزن به عنوان یک استفاده پزشکی تایید شده نیست، اما تحقیقات نشان داده است که می‌تواند در کاهش وزن موثر باشد. عملکرد آن این است که با کاهش انقباضات ماهیچه‌های دیواره معده، به نگه داشتن غذا در معده برای مدت طولانی‌تر کمک می‌کند، هضم را کندتر می‌سازد و احساس سیری سریع‌تر و طولانی‌تر را ایجاد می‌کند. این دارو در مراکز آندوسکوپی به صورت سرپایی و زیر نظر پزشک و با هدایت آندوسکوپ تزریق می‌شود و اثر آن حدود سه ماه است، ولی نیاز است هر شش ماه تکرار شود (۹).

در نهایت باید بدانیم که داروهای تزریقی کاهش وزن برای افراد دچار چاقی و توسط پزشک تجویز می‌شوند و استفاده خودسرانه از آنها به هیچ وجه جایز نیست و در واقع این داروها ممکن است برای برخی از افراد منع مصرف داشته باشند. ضمناً در کنار تزریق این داروها باید به اصلاح سبک زندگی از جمله ترویج رژیم غذایی سالم و افزایش فعالیت فیزیکی اهمیت داده شود.

منابع:

- 1- Näslund E, King N, Mansten S, Adner N, Holst JJ, Gutniak M, Hellström PM. Prandial subcutaneous injections of glucagon-like peptide-1 cause weight loss in obese human subjects. *British journal of nutrition*. 2004 Mar;91(3):439-46.
- 2 - Christou GA, Katsiki N, Blundell J, Fruhbeck G, Kiortsis DN. Semaglutide as a promising antiobesity drug. *Obesity Reviews*. 2019 Jun;20(6):805-15.
- 3 - Han SH, Safeek R, Ockerman K, Trieu N, Mars P, Klenke A, Furnas H, Sorice-Virk S. Public interest in the off-label use of glucagon-like peptide 1 agonists (Ozempic) for cosmetic weight loss: a google trends analysis. *Aesthetic Surgery Journal*. 2024 Jan;44(1):60-7.
- 4 - Singh G, Krauthamer M, Bjälme-Evans M. Wegovy (semaglutide): a new weight loss drug for chronic weight management. *Journal of Investigative Medicine*. 2022 Jan;70(1):5-13.
- 5 - Gallo M. Thyroid safety in patients treated with liraglutide. *J Endocrinol Invest*. 2013 Feb;36(2):140-5. doi: 10.1007/BF03346749. PMID: 23481614.
- 6 - Javed H, Kogilathota Jagirdhar GS, Kashyap R, Vekaria PH. Liraglutide-Induced Pancreatitis: A Case Report and Literature Review. *Cureus*. 2023 Apr 28;15(4):e38263. doi: 10.7759/cureus.38263. PMID: 37252522; PMCID: PMC10225244.
- 7 - Onge ES, Miller SA, Motycka C. Liraglutide (Saxenda®) as a treatment for obesity. *Food and Nutrition Sciences*. 2016 Apr 20;7(4):227-35.
- 8 -Karagiannis T, Avgerinos I, Liakos A, Del Prato S, Matthews DR, Tsapas A, Bekiari E. Management of type 2 diabetes with the dual GIP/ GLP-1 receptor agonist tirzepatide: a systematic review and meta-analysis. *Diabetologia*. 2022 Aug;65(8):1251-61.
- 9 - Gui, Gaetano D, Spada PL, Viggiano, Cassetta, Albanese. Botulinum toxin injected in the gastric wall reduces body weight and food intake in rats. *Alimentary pharmacology & therapeutics*. 2000 Jun;14(6):829-34.

گزاره‌برگ‌های حاضر توسط مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران تهیه شده و کلیه حقوق معنوی آن محفوظ است.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران، سازمانی است که برای دیده‌بانی وضعیت سلامت، تولید و ترویج به‌کارگیری شواهد علمی مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاستگذاران سلامت و جامعه در سطح ملی ایجاد شده است. مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با عمل به رسالت خود به‌عنوان دیده‌بان سلامت کشور با استفاده از همه توان دانشی داخل کشور و به‌کارگیری ظرفیت‌های بین‌المللی، ضمن پیش‌بینی روندها و رصد شاخص‌های نظام سلامت؛ با استفاده از تجربیات سایر نظام‌های سلامت، مداخلات مؤثر برای اصلاحات در نظام سلامت را طراحی و توصیه کند و در صورت اجرای آنها به ارزیابی و پایش مداخلات بپردازد. از سویی به‌عنوان مرجع و مشاور تأمین شواهد علمی تصمیم‌گیران سلامت در کشور و دیده‌بانی منطقه شناخته شده و از این طریق مجریان و متولیان حوزه سلامت را در دستیابی به جامعه سالم یاری می‌کند.

این مؤسسه در راستای انجام وظایف سازمانی و همچنین مسئولیت اجتماعی خود با رصد مداوم اخبار و اطلاعات نامعتبر حوزه سلامت در سطح جامعه و شناسایی نیازهای آموزشی مردم، با بهره‌گیری از ظرفیت علمی خود در زمینه مرور آخرین شواهد علمی، اقدام به تهیه گزاره‌برگ‌های پاسخ به سوالات سلامت عمومی نموده است. هدف از تهیه این گزاره‌برگ‌ها ارتقا سطح سواد سلامت مردم و در نتیجه آن بهبود سلامت جامعه می‌باشد.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران

تهران، بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی، خیابان بزرگمهر شرقی، پلاک ۷۰

محتوای الکترونیک گزاره برگ‌ها در وبسایت موسسه، به آدرس www.nihr.tums.ac.ir قابل دستیابی است. در صورت هرگونه ابهام و یا سوالات مرتبط با سلامتی با آدرس ایمیل **گروه پاسخ به سوالات سلامت عمومی** موسسه nihr-info@sina.tums.ac.ir در تماس باشید.